

Medpredmetno povezovanje glasbene umetnosti in zgodovine v devetem razredu osnovne šole

Uvod

Sodobna družba izobraževanju postavlja vedno nove izzive, pri čemer spreminjajoči se koncepti znanja umeščajo spremljanje, posodabljanje in razvoj kurikulumov v sestavni del šolskega sistema. V iskanju odgovora na vprašanje, kakšni naj bodo sodobni kurikulumi, izobraževalne politike vedno večjo pozornost namenjajo povezovanju posameznih predmetov in predmetnih področij. Problem, ki se ga vedno bolj zavedamo, je naraščanje fragmentiranosti oziroma razdrobljenosti znanja, ki kot takšno ne zadostuje potrebam današnje družbe. Smernice, načela in cilji posodabljanja učnih načrtov (2007; gl. tudi Žakelj, 2007) poudarjajo fleksibilnost učnega procesa, globalni pristop učenja in poučevanja (spodbujanje »celostnega« učenja in poučevanja), večjo kakovost znanja (poglobljeno, povezano in uporabno znanje), kot temeljno načelo posodabljanja pa povezovanje predmetov in disciplin.

V strokovni literaturi lahko zasledimo različne oblike, pristope, načela in stopnje povezovanja predmetov, kjer je raba temeljne terminologije velikokrat neenotna in raznolika. Pri opredelitvi povezovanja predmetov lahko izhajamo iz splošne delitve oziroma oblik kurikularnih povezav (Manitoba Education, 1997), ki jih lahko uresničujemo znotraj predmetnih področij (intra-

disciplinarne povezave), med predmetnimi področji (multidisciplinarne in interdisciplinarne povezave) in zunaj predmetnih področij (transdisciplinarne povezave).

V slovenskem prostoru je uveljavljen izraz medpredmetno povezovanje, ki vključuje multidisciplinarno in interdisciplinarno obliko povezovanja, pri čemer pa se v praksi pogosto uporablja za vse oblike povezovanja.

Načrtovanje in izvajanje medpredmetnega povezovanja

Pri načrtovanju medpredmetnega povezovanja v okviru tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja osnovne šole lahko izhajamo iz multidisciplinarne (predmeti skupni cilj dosegajo po disciplinarno ločenih poteh) in interdisciplinarne (predmete povezuje skupni integrirani cilj, predmeti so med seboj v interakciji in imajo možnost vpliva drug na drugega) oblike kurikularnih povezav. Zadnja je v primerjavi z multidisciplinarno obliko večji izziv, saj zahteva poglobljeno timsko načrtovanje med učitelji posameznih predmetov, pri čemer pa omogoča večji uvid in razumevanje povezav med predmeti.

Za doseganje ciljev sodobne šole je kakovostno načrtovanje in izvajanje medpredmetnih povezav ključnega pomena. Zato je

že v fazi načrtovanja treba zagotoviti razmere, ki pripomorejo h kakovosti in strokovnosti izvedbe. Pouk, ki vključuje medpredmetno povezovanje, mora tako predvsem potekati skladno s splošnimi in z operativnimi učnimi cilji, s pričakovanimi učnimi dosežki, z nacionalnimi standardi znanja in vključevati vse stopnje učnega procesa (Pavlič Škerjanc, 2010). Izhodišče za povezovanje so povezovalni elementi, ki jih lahko oblikujemo na ravni učnih ciljev, metod, dejavnosti, vsebin, problemsko naravnanih vprašanj, konceptov ...

Pri načrtovanju medpredmetnega povezovanja upoštevamo učnociljni in procesno-razvojni model načrtovanja. Zavedati se namreč moramo, da v kolikor pri načrtovanju izhajamo samo iz vsebin, uporabljamo učnosnovno kurikularno strategijo načrtovanja, ki zajema kulturnotransmisijski model vzgoje in izobraževanja, ki vidi »temeljno nalogo /.../ v prenašanju vnaprej izgrajenega telesa vednosti (znanja, spretnosti, vrednot in navad) na učenca ter s tem iniciacijo mladostnika v obstoječi svet kulture« (Kroflič, 2002, 172).

Pri učnociljnem modelu načrtovanja so izhodišče učni cilji, oblikovani na različnih stopnjah zahtevnosti in področjih (afektivno, kognitivno, psihomotorično), ki postanejo glavni element povezovanja med različnimi predmetnimi področji.

Procesno-razvojni model v središče postavlja procese, ki kar najbolj pripomorejo k razvoju in razumevanju učencev. Cilji in procesi niso med seboj ločeni, saj se cilji projicirajo v procesih, hkrati pa so procesi zakoreninjeni v ciljih. Model sicer vključuje prenašanje nekaterih znanj in izkušenj, vendar so ključne tiste vsebine in metode poučevanja, ki v največji meri omogočajo razvoj učenčevih zmožnosti, kot npr. razvoj sposobnosti kritičnega razmišljanja (Pevc Semec, 2007). Z vidika medpredmetnega povezovanja so procesi izhodišče povezav, pri čemer spodbujamo »procesna znanja in spretnosti, kot so: sprejemanje, opazovanje, sodelovanje /.../ vrednotenje, metakognicija, samorefleksija, analiziranje, problemsko in ustvarjalno mišljenje« (Sicherl - Kafol, 2008: 9).

Nadalje je za kakovostno načrtovanje in izvajanje medpredmetnih povezav potrebno:

- ustrezno strokovno in didaktično usposobiti učitelje – dobro poznavanje učnih ciljev, postopkov in vsebin različnih predmetov (Sicherl-Kafol, 2007), sposobnost skupinskega načrtovanja (Žbogar, 2011);
- poznavanje procesa aktivnega izgrajevanja znanja s povezovanjem obstoječega znanja (Bevc, 2008);
- ohranjanje integritete posameznih disciplin in vzdrževanje ravnovesja med njimi (Polšak, 2007);
- zagotoviti ustreznost povezav: koliko učni cilji povezav razvijajo trajno razumevanje (znanje), koliko je učni cilj pomemben znotraj discipline, kolikšna je njegova zahtevnost, koliko je avtentičen in s tem relevanten za učenca (Pavlič Škerjanc, 2010).

Primeri medpredmetnega povezovanja glasbene umetnosti in zgodovine

Upoštevajoč dejavnike, ki vplivajo na kakovostno medpredmetno povezovanje, smo v timu¹ učiteljic umetnostne vzgoje in zgodovine oblikovali didaktične enote povezovanja glasbene umetnosti in zgodovine za deveti razred osnovne šole ob implementaciji skupnih integracijskih ciljev kulturno-umetnostne vzgoje. Izhajali smo iz procesno-razvojnega in učnociljnega modela načrtovanja. Pri posameznih enotah smo hkrati uporabili multidisciplinarno in interdisciplinarno obliko povezovanja. Na podlagi posameznih didaktičnih elementov glasbene vzgoje in zgodovine smo oblikovali povezovalne elemente na ravni procesov in ciljev učenja ter učnih metod, vsebin in dejavnosti. Učne ure so temeljile na enakovrednem in uravnoteženem povezovanju. Didaktični enoti glasbene umetnosti sta vključevali specifične didaktične elemente zgodovine, prav tako sta didaktični enoti zgodovine vključevali specifične didaktične elemente glasbene umetnosti. Pomemben integracijski povezovalni element je bila tudi kulturno-umetnostna vzgoja, kjer smo na podlagi dokumenta Nacionalne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju (2009) povzeli in oblikovali naslednje procesne cilje: razvijanje kritičnega mišljenja, razvijanje ustvarjalnosti, doživljanje in podoživljanje kulturnih stvaritev, razvijanje estetske občutljivosti, krepitev strpnosti in razumevanje drugačnosti, spoznavanje pomembnosti medkulturnega dialoga, spoznavanje značilnosti drugih kultur.

V nadaljevanju predstavljamo primere medpredmetnega povezovanja, ki ne vključujejo didaktičnih enot v celoti, temveč so zasnovani v smislu možne implementacije učnih ciljev in dejavnosti v širši okvir posameznih enot predmetov. Oblikovani so v skladu z obstoječim Učnim načrtom za glasbeno umetnost (2011) in Učnim načrtom za zgodovino (2011; v okviru izbirne teme Vojne v 20. in 21. stoletju).

Didaktični enoti glasbene umetnosti (1., 2.) sta sestavni del učne enote iz učbenika *Glasba danes in nekoč, učbenik za glasbeno vzgojo v 9. razredu osnovne šole* (Pesek, 2007):

(1.) *Glasbeni utrinki z različnih koncev sveta*

Povezovalni elementi učne enote: procesni cilji (cilji kulturno-umetnostne vzgoje); medpredmetni pojmi (multikulturnost, mirovno gibanje, nacionalne napetosti); učne metode (metoda dela z zgodovinskimi viri – dokazovalna metoda).

(2.) *Glasba v drugi polovici 20. stoletja – Olivier Messiaen*

Povezovalni elementi učne enote: procesni cilji (cilji kulturno-umetnostne vzgoje); medpredmetni pojmi (Messiaen, vojaško

¹ Pri načrtovanju smo uporabili obliko sodelovalnega poučevanja, ki ga Pavlič Škerjanc (2007) opredeli kot timsko poučevanje tipa B. Takšna oblika pomeni tesno sodelovanje dveh ali več učiteljev, ki pa ne poučujejo iste skupine učencev ob istem času. Ob koncu procesa vsi vpleteni izvedejo skupno refleksijo – evalvacijo.

taborišče); učna metoda (metoda dela z zgodovinskimi viri – dokazovalna metoda).

Didaktični enoti zgodovine (3., 4.) sta sestavni del učne enote iz učbenika *Raziskujem preteklost 9, učbenik za zgodovino za 9. razred osnovne šole* (Razpotnik in Snoj, 2005):

(3.) *Kako so nacisti nadzorovali Nemčijo*

Povezovalni elementi učne enote: procesni cilji (cilji kulturno-umetnostne vzgoje); medpredmetni pojmi (Wagner, protise-

mitizem, nacistična ideologija); učna metoda (metoda doživljajsko-analitičnega poslušanja glasbe).

(4.) *Kakšna je bila totalna vojna*

Povezovalni elementi učne enote: procesni cilji (cilji kulturno-umetnostne vzgoje); medpredmetni pojmi (Schönberg, druga svetovna vojna); učna metoda (metoda doživljajsko-analitičnega poslušanja glasbe).

1. Glasbeni utrinki z različnih koncev sveta Glasbeno ustvarjanje z iskanjem inspiracije v zgodovinskih dogodkih

Cilji	Dejavnosti
<p>KUV² Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> – doživlja in podoživlja kulturne stvaritve; – razvija ustvarjalnost; – razvija kritično mišljenje; – krepi strpnost do drugačnosti; – spozna pomembnost medkulturnega dialoga; 	<ul style="list-style-type: none"> – Doživljajsko-analitično poslušanje skladbe <i>Murat in Jose: Od ljudi za ljudi</i> Youtube: https://www.youtube.com/watch?v=cGZs0q83kMw – Obravnava besedila skladbe <i>Od ljudi za ljudi</i>.
<p>GU³</p> <ul style="list-style-type: none"> – ob zbranam poslušanju analizira besedilo pesmi; – besedno izrazi doživetja ob poslušanju; – raziskuje in ovrednoti sporočila izbranih glasbenih del; 	<ul style="list-style-type: none"> – Pogovor o sobivanju različnih kultur, strpnosti/nestrpnosti, miru, možnostih širjenja sporočil itn. – Oblikovanje in utemeljitev sklepov o vzrokih za nastanek prve svetovne vojne na podlagi različnih virov.
<p>ZG⁴</p> <ul style="list-style-type: none"> – raziskuje in spozna vzroke za prvo svetovno vojno; 	<ul style="list-style-type: none"> – Ustvarjanje besedila na temo <i>Vzroki za nastanek prve svetovne vojne</i>.
<p>MP⁵</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizira in problematizira predpostavke in ideje besedila pesmi <i>Od ljudi za ljudi</i>; – ustvarja besedilo in glasbeno podlago za rap na podlagi zgodovinskega dogodka; – opredeli pojme multikulturalnost, mirovno gibanje in nacionalne napetosti. 	<ul style="list-style-type: none"> – Ustvarjanje glasbene spremljave besedilu na lastna in Orffova glasbila. – Učenci doma po internetu poiščejo glasbene primere, ki s svojim sporočilom spodbujajo mir, enakopravnost, strpnost ...

2. Glasba v drugi polovici 20. stoletja – Olivier Messiaen Doživljajsko-analitično poslušanje glasbe pred poznavanjem zgodovinskih okoliščin nastanka skladbe in življenja skladatelja (glasbenika) ter po njem

Cilji	Dejavnosti
<p>KUV Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> – doživlja in podoživlja kulturne stvaritve; – razvija estetsko občutljivost; – razvija kritično mišljenje; 	<ul style="list-style-type: none"> – Doživljajsko-analitično poslušanje odlomka skladbe <i>Olivier Messiaen: Kvartet za konec časa (Quatuor pour la fin du temps)</i> Youtube: https://www.youtube.com/watch?v=zYpBHc8.
<p>GUM</p> <ul style="list-style-type: none"> – ob zbranam poslušanju analizira glasbena sredstva in prvine skladbe; – besedno izrazi doživetja ob poslušanju; – primerja občutja ob poslušanju skladbe brez informacij in z informacijami o okoliščinah prve izvedbe; – razmišlja o vplivu poznavanja okoliščin nastanka ali življenja glasbenika na poslušanje glasbe (tudi popularne); 	<ul style="list-style-type: none"> – Pogovor o glasbenih prvinah, sredstvih in o doživljanju skladbe. – Branje odlomka o nastanku in prvi izvedbi skladbe – <i>Vir: Music and the holocaust (b. d). Oliver Messiaen</i>. Pridobljeno s http://holocaustmusic.ort.org/places/camps/western-europe/messiaenolivier/ – Pogovor o odlomku: <i>Kje je skladatelj napisal skladbo? Kje so jo prvič izvedli? Kakšne so bile razmere v Nemčiji v letu 1941? Zakaj so bili v taborišču Francozi, Belgijci in Poljaki? Kako in zakaj je bila v vojno vključena Francija? Kaj je to Stalag? Kje je Šlezija in kateri državi pripada? ...</i>
<p>ZG</p> <ul style="list-style-type: none"> – na zemljevidu poišče meje Šlezije in sklepa o razmerah v Nemčiji leta 1941; – loči in opiše razmere v vojaških in koncentracijskih taboriščih; 	<ul style="list-style-type: none"> – Ponovno poslušanje skladbe ter pogovor o doživanju in doživljanju skladbe.
<p>MP</p> <ul style="list-style-type: none"> – na podlagi informacij o prvi izvedbi skladbe sklepa o razmerah v vojaških taboriščih; – razmišlja o vzrokih za različno zgodovinsko interpretacijo dogodkov Messiaena in drugih članov kvarteta. 	

2 KUV: cilji kulturno-umetnostne vzgoje.

3 GUM: cilji, ki izhajajo pretežno s področja glasbene umetnosti.

4 ZG: cilji, ki izhajajo pretežno s področja zgodovine.

5 MP: medpredmetni cilji.

3. Kako so nacisti nadzorovali Nemčijo

Kritično vrednotenje pozitivnih/negativnih posledic uporabe glasbenih vsebin za širjenje ideološko-političnih idej v preteklosti in danes

	Cilji	Dejavnosti
KUV	Učenec: <ul style="list-style-type: none">- doživlja in podoživlja kulturne stvaritve;- razvija in pogloblja estetsko občutljivost;- krepi strpnost in razumevanje do drugačnosti;- spozna značilnosti drugih kultur;- razvija kritično mišljenje;	<ul style="list-style-type: none">- Doživljajsko-analitično poslušanje Wagnerjeve skladbe: <i>Ples Valkir iz opere Valkira</i>.- Analiza glasbenih prvin, izvajalskih sredstev in izražanje doživetij.- Ogleđ zgodovinskega posnetka Hitlerjevega nagovora ob Wagnerjevi skladbi: <i>Ples Valkir iz opere Valkira</i>. Youtube: https://www.youtube.com/watch?v=08jjEX1dm8&bpctr=1414509892
ZG	<ul style="list-style-type: none">- na posnetku prepozna nemška mesta in razume razloge za njihov poudarek;- na podlagi posnetka sklepa o bistvenih značilnostih nacizma;- na podlagi filma sklepa o takratnih razmerah v nacistični Nemčiji;	<ul style="list-style-type: none">- Pogovor o povezavi ideologije Wagnerjeve glasbe <i>Cikel oper Nibelungov prstan: Rensko zlato, Valkira, Siegfried in Somrak bogov; Lohengrin in Parsifal</i> z idejami nacizma. <i>Wagner ni skrival, da je bil protisemit, in tako naj bi tudi njegove opere vsebovale protisemitska sporočila. Poleg tega je pisal tudi politične eseje, npr. »Židovstvo v glasbi« (nem. Das Judentum in der Musik),⁶ ki so odražali ideje protisemitizma.</i> Čeprav je Hitler prišel na oblast šele 50 let po Wagnerjevi smrti, mu je skladatelj predstavljal ideološki vzor. Njegovo glasbo je povzdignil na čelo nacistične ideologije in jo predstavil kot kulturni simbol »Tretjega rajha«.- Učenci s pomočjo različnih virov raziščejo in podajo mnenja, ali je Wagner res tako jasno zasnoval nacistično ideologijo že takrat ali pa je nacistični režim samo zlorabil njegova dela sebi v prid.
GUM	<ul style="list-style-type: none">- ob zbranem poslušanju analizira glasbena sredstva in prvine skladbe;- besedno izrazi doživetja ob poslušanju;- umesti skladatelja v glasbeno zgodovinsko obdobje;	<ul style="list-style-type: none">- Pogovor o posledicah širjenja ideološko-političnih vsebin skozi glasbo (v preteklosti in danes).- Učenci doma pogledajo film <i>Swing Kids</i> (1993) režiserja Thomasa Carterja, ki opisuje počasni in temeljit vzpon Hitlerja na oblast in rekrutiranje Hitlerjeve mladine. Film vzporedno govori o zatiranju glasbe, kot sta džez in swing.
MP	<ul style="list-style-type: none">- kritično ovrednoti in obsodi vsebino videoposnetka;- spozna povezavo Wagnerjeve glasbe z nastankom Hitlerjeve ideologije;- kritično ovrednoti vsebino filma;- pojasni razloge, zakaj sta bila džez in swing v nacistični Nemčiji prepovedana.	

4. Kakšna je bila totalna vojna

Razumevanje in vživljanje v zgodovinske dogodke z glasbo

	Cilji	Dejavnosti
KUV	Učenec: <ul style="list-style-type: none">- doživlja in podoživlja kulturne stvaritve;- razvija in pogloblja estetsko občutljivost;- krepi strpen odnos;- razvija kritično mišljenje;	<ul style="list-style-type: none">- Doživljajsko-analitično poslušanje skladbe <i>Arnold Schönberg: A Survivor from Warsaw, op. 46 – Preživeli iz Varšave, spomenik žrtvam holokavsta</i> Youtube: https://www.youtube.com/watch?v=VuP0SExoojQ.- Analiza glasbenih prvin, sredstev, značaja skladbe in izražanje doživetij.
ZG	<ul style="list-style-type: none">- na zgodovinskem zemljevidu poišče Varšavo in druga taborišča na Poljskem;- se zaveda in obsodi zločine druge svetovne vojne;	<ul style="list-style-type: none">- Pogovor o že slišanih delih skladatelja Schönberga. (Skladatelj je po rodu Jud, rojen v Avstriji. Leta 1933 je emigriral v Pariz, nato še v ZDA.)- Ponovno poslušanje skladbe, tokrat ob besedilu.- (Besedilo govori o doživljanjih preživelega iz Varšavskega geta in življenju v koncentracijskem taborišču. Opisuje dogodek, v katerem pazniki zahtevajo, da se skupina Judov prešteje. Ti se zaradi izčrpanosti ne morejo postaviti skupaj, tako kot je od njih zahtevano. Zaradi prepočasne reakcije in splošne zmede pazniki začnejo udrihati vse povprek. Tisti, ki se od udarcev zgrudijo na tla, so pretepeni še po glavi in razglašeni za mrtve. Nadalje pazniki od tistih, ki še stojijo, zahtevajo, da se ponovno preštejejo. Ti začnejo plaho šteti. Paznik jih grobo prekine in veli hitreje šteti, pri čemer doda še, da bo naslednja minuta odločala o tem, kdo bo poslan v plinsko celico. Judje tako začnejo šteti vedno hitreje in hitreje, dokler se kar naenkrat ne zasliši petje judovske molitve <i>The Sema' Yisroel – Poslušaj, Izrael</i>).
GUM	<ul style="list-style-type: none">- ob zbranem poslušanju analizira glasbena sredstva in prvine skladbe;- besedno izrazi doživetja ob poslušanju;	<ul style="list-style-type: none">- Pogovor o vsebini besedila in zgodovinskem ozadju.
MP	<ul style="list-style-type: none">- analizira besedilo skladbe in njegovo vsebino umesti v zgodovinski okvir;- sklepa o vlogi glasbe v času človeške stiske.	<ul style="list-style-type: none">- Pogovor o vlogi glasbe v času človeških stisk, vojn ... (Ljudje pojejo in igrajo na glasbila, čeprav nimajo zadovoljenih eksistencialnih potreb – voda, hrana.)

6 Wagner, R. (1984). Judaism in Music. Pridobljeno s http://jrbooksonline.com/PDF_Books/JudaismInMusic.pdf.

7 Rosefield, J. (1998). Wagner's influence on Hitler – and Hitler's on Wagner. History Review. Pridobljeno s <http://www.historytoday.com/jayne-rosefield/wagners-influence-hitler-and-hitlers-wagner>.

Učinki medpredmetnega povezovanja

Z medpredmetnim povezovanjem glasbene vzgoje in zgodovine so učenci spoznali in odkrivali zanimive in smiselne povezave med predmetnima področjema. Zgodovinski vpogled je učencem omogočil poglobljeno doživljanje in razumevanje glasbenih del. Glasbena dela so jim, s pomočjo umetniškega izraza, približala naravo zgodovinskih dogodkov, pri čemer so se učenci prek glasbe vživeli v dogodke iz preteklosti. Večina učencev je učne ure, ki so vključevale medpredmetno povezovanje, označilo za koristne in zanimive. Med izvajanjem enot glasbene umetnosti in zgodovine smo opazili povečano zanimanje za sodelovanje v učnem procesu. Učenci so zastavljali dodatna vprašanja, samostojno raziskovali in uživali v ustvarjanju besedil iz zgodovinskih dogodkov in glasbene spremljave. Pozitivno jih je presenetila tudi obravnava skladb pri zgodovini. Po doživljajsko-analitičnem poslušanju, ki je vključevalo tudi zgodovinski in sociološki vidik obravnave skladb, so učenci pokazali večje zanimanje za skladbe iz obdobja 20. stoletja ter na preizkusih znanj iz glasbene umetnosti in zgodovine razumevanje povezav med predmeti. Večina učencev je prav tako uspešno razložila primere medpredmetnih pojmov (multikulturalnost, mirovno gibanje, nacionalne napetosti, ideologija nacizma, *Žalostinka žrtvam Hirošime*, druga svetovna vojna) z vidika glasbene umetnosti in zgodovine.

Učiteljici, ki sta izvajali učne ure, sta kljub intenzivnim pripravam in dodatnemu času, ki je bil potreben za timsko načrtovan-

je, medpredmetno povezovanje ocenili za koristno in zanimivo. Poudarili sta tudi pozitivne vidike sodelovanja, ki so vplivali na medsebojni odnos in pripomogli k razvoju na strokovnem področju. Obe sta bili mnenja, da bosta tudi v prihodnje pristop medpredmetnega povezovanja načrtno vključevali v učni proces.

Sklep

Vključevanje medpredmetnega povezovanja v učni proces lahko pri učencih in učiteljih spodbuja in razvija različne pozitivne učinke. Pri tem sta ključnega pomena ustrezno načrtovanje in izvedba povezav. Raziskave (Sardoč, 2004; Sicherl-Kafol, 2007) namreč kažejo, da učitelji medpredmetne povezave sicer pogosto vključujejo v učni proces, vendar pa jih največkrat izvajajo spontano, ko se za to pokaže priložnost (Štemberger, 2007). Pomemben vidik zagotavljanja kakovostnega povezovanja je prav sistematično načrtovanje, ki omogoča odmik od zgolj vsebinske k enakovredni zastopanosti procesne in ciljne razsežnosti povezovanja. Ključno je tudi načrtovanje v timu, ki omogoča ohranjanje avtonomnosti posameznih predmetnih področij in uravnoteženo in enakovredno povezovanje predmetov. Zadnje je še posebej pomembno za področje glasbene umetnosti, ki je velikokrat uporabljena le kot sredstvo za dvig kakovosti neumetnostnih predmetov. Pri načrtovanju in izvajanju medpredmetnega povezovanja glasbene umetnosti moramo tako biti še posebej pozorni, da ne zapostavljamo glasbenih ciljev.

Literatura

1. Bevc, V. (2008). Medpredmetno načrtovanje. V: Škraba, M.T. (ur.), *Fleksibilni predmetnik – pot do večje avtonomije, strokovne odgovornosti in kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 183–189.
2. Kroflič, R. (2002). *Vstop v kurikularne teorije: Izbrani pedagoški spisi*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
3. Manitoba Education (1997). *Curricular Connection – Elements of integration in the Classroom*. Manitoba: Minister of Education and Training. Dostopno na <http://www.edu.gov.mb.ca/k12/docs/support/curconn/> (13. 4. 2014).
4. Nacionalne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju (2009). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport. Pridobljeno s http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/program_drugo/Smernice_za_kulturno_umetnostno_vzgojo.pdf.
5. Pesek, A. (2007). *Glasba danes in nekoč, učbenik za glasbeno vzgojo v 9. razredu osnovne šole*. Ljubljana: Rokus.
6. Pavlič Škerjanc, K. (2010). Smisel in sistem kurikularnih povezav. V: Rutar Ilc, Z. in Pavlič Škerjanc, K. (ur.), *Medpredmetne in kurikularne povezave*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 19–42.
7. Pevec Semec, K. (2007). Kurikularna teorija in posodabljanje učnih načrtov. V: Žakelj, A., Pušnik, M., Škraba, T. M. in Lesjak Reichenberg, M. (ur.), *Zbornik prispevkov posveta Postojna. Kurikul kot proces in razvoj*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, str. 132–138.
8. Polšak, A. (2007). Medpredmetno povezovanje in učni načrt. V: Cigler, N. (ur.), *Geografija v šoli, letnik 16, št. 2*, str. 33–43.
9. Razpotnik, J. in Snoj, D. (2005). *Raziskujem preteklost 9, učbenik za zgodovino za 9. razred osnovne šole*. Ljubljana: Rokus.
10. Sardoč, M. (2004). *Medpredmetno povezovanje vzgojno-izobraževalnega procesa v 9-letni osnovni šoli: evalvacijska študija: zaključno poročilo*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
11. Sicherl - Kafol, B. (2007). Procesni in vsebinski vidiki medpredmetnega povezovanja. V: Krek, J. idr. (ur.), *Učitelj v vlogi raziskovalca – Akcijsko raziskovanje na področjih medpredmetnega povezovanja in vzgojne zasnove v javni šoli*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, str. 112–130.
12. Sicherl - Kafol, Barbara. (2008). *Medpredmetno povezovanje v osnovni šoli. Didakta, letnik 18/19*, str. 7–9.
13. Smernice, načela in cilji posodabljanja učnih načrtov (2007). Ljubljana: Komisija za spremljanje in posodabljanje učnih načrtov in katalogov znanj za področje splošnega izobraževanja in splošnoizobraževalnih znanj v poklicnem izobraževanju.
14. Štemberger, V. (2007). Načrtovanje in izvajanje medpredmetnih povezav. V: Krek, J. idr. (ur.), *Učitelj v vlogi raziskovalca – Akcijsko raziskovanje na področjih medpredmetnega povezovanja in vzgojne zasnove v javni šoli*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, str. 93–111.
15. Učni načrt za glasbeno umetnost (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmeti_obvezni/Glasbena_vzgoja_obvezni.pdf (6. 5. 2015).
16. Učni načrt za zgodovino (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo.
17. Žakelj, A. (2007). Kurikul kot proces in razvoj – Načela in cilji posodabljanja kurikula. V: *Zbornik prispevkov posveta Postojna. Kurikul kot proces in razvoj*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, str. 8–17.
18. Žbogar, A. (2011). *Medpredmetno povezovanje pri pouku književnosti*. V: Krajnc, S. (ur.), *Meddisciplinarnost v slovenistiki*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, str. 571–576.